

LAUSUNTO

9.8.2024

Sosiaali- ja terveysministeriö

Viite: lausuntopyyntö 17.6.2024

Asia: Lausunto luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi ruoka-aputoimintaan myönnettäviin valtionavustuksiin

SOSTE toteaa, että ruoka-aputoiminnan uusi säädöspohjainen järjestelmä ei ole rahoitusnäkökulmasta ongelmaton, koska samanaikaisesti kansalaisjärjestöjen avustuksiin ollaan kohdentamassa merkittäviä leikkauksia. Ruoka-aputoiminnan uudistus ei saa johtaa hyvinvointialueilla järjestörahoituksen vähentymiseen.

SOSTE kannattaa ruoka-aputoiminnan vakinaistamista. Pysyvä rahoitus ja sovitut rakenteet vahvistat ruoka-aputoimijoiden yhteistyötä, jossa järjestöillä on keskeinen toteuttajan rooli. Sosiaali- ja terveysjärjestöillä on osaamista lahjoitetun ja hävikkiruoan jakeluun sekä yhteisöllisten ruokailutilaisuuksien järjestämiseen. Ruoka-aputoiminnan rahoituksen vakinaistaminen vaikuttaisi positiivisesti etenkin vapaaehtoistyötä tekevien järjestöjen ja muiden yleishyödyllisten toimijoiden toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen.

SOSTE korostaa, että ruoka-aputoiminnan uudistus ei saa heikentää järjestöjen mahdollisuuksia toimia ruoka-avun kentällä eikä lähtökohdaksi saa ottaa oletusta, että järjestöt toimivat vain vapaaehtoisin voimin.

SOSTE toivoo, että osatoimijoilta edellytetään yhteisen verkkopalvelun käyttämistä, sillä se parantaisi tiedonsaantia ja avoimuutta. Tarkoituksena on, että osatoteuttajat ja muut toimijat tiedottaisivat ruoka-aputoiminnastaan valtakunnallisessa, ruoka-aputapahtumia ja yhteisöllisiä ruokailuja järjestettävien toimijoiden verkkopalvelussa (tällä hetkellä Kirkkopalvelut ry:n ylläpitämä Ruoka-apu.fi).

SOSTE toteaa, että ruoka-aputoiminta on ruoan jakelua ja yhteisöllisten ruokailujen järjestämistä laajempi ilmiö. Se kytkeytyy järjestöjen ja kuntien hyvinvointia ja terveyttä edistävään toimintaan yhteisöllisyyden ja osallisuuden lisäämiseksi sekä hyvinvointialueiden yhteisösosiaalityöhön, missä toimijoina ovat asukkaat, kunnat, seurakunnat ja järjestöt.

Ruoka-aputoimintaan ositettu määräraha vahvistetaan valtion talousarviossa, mitä SOSTE pitää toiminnan jatkuvuuden kannalta hyvänä asiana. Koska ruoka-avun tarvitsijoiden määrän arvioidaan lisääntyvän, vuotuisen tuen taso 3 milj. euroa ei ole riittävä.

2 § Avustuksen saajat

SOSTE katsoo, että valtionavustuksen kanavoituminen kerralla isompina avustuskokonaisuuksina hyvinvointialueita vastaaville alueille joko alueen keskuskunnan, muun keskeisen kunnan tai hyvinvointialueen kautta on kannatettava, koska se mahdollistaa ruoka-aputoiminnan järjestämisen koko maan laajuisesti. Julkisten toimijoiden vastuulla on hankehallinnointi ja koordinaatio. Alueilla toimivat yhdistykset ja säätiöt ovat varsinaisen ruoka-aputoiminnan toteuttajia.

SOSTE muistuttaa, että hyvinvointialueen tai keskuskunnan on hankehallinnoijan roolissa pidettävä huolta siitä, että alueilla erilaisten kohderyhmien kanssa toimivat yhdistykset saavat ajantasaista tietoa osatoteuttajaksi hakeutumisesta ja haun aikataulusta.

3 § Avustettava toiminta

SOSTE pitää perusteltuna, että valtionavustus myönnetään kohdennettuna yleisavustuksena lahjoitetun ruuan jakeluun ja muuhun siihen liittyvän ruoka-aputoiminnan kustannuksiin, lahjoitus- ja hävikkiruokapainotteisiin yhteisöruokailuihin, hankehallinnoijan ruoka-aputoiminnan koordinaatiokuluihin.

SOSTE ehdottaa, että valtionavustusta myönnetään myös osatoteuttajina toimivien järjestöjen henkilöstö- ja hallintokuluihin.

SOSTE toivoo, että hankehallinnoijan hallinto- tai koordinaatiokulut pysyvät maltillisina, jotta avustusta jää riittävästi siirrettäväksi eteenpäin osatoteuttajille eli järjestöille varsinaiseen ruoka-aputoimintaan.

Ruoka-aputoiminta kiinnittyy laajamittaiseen, eri toimijoiden tekemään hyvinvointityöhön. Esimerkiksi järjestön toteuttamasta yhteisöllisestä ruokailuhetkestä ihminen saa terveellistä ravintoa, mutta samalla se mahdollistaa sosiaaliset suhteet, joilla voidaan ehkäistä yksinäisyyttä ja lisätä osallisuutta.

4 § Valtionapuviranomainen

SOSTE kannattaa valtionapuviranomaiseksi Terveiden ja hyvinvoinnin laitosta.

5 § Valtionavustuksen hakeminen

-

6 § Avustuksen määrä

Valtionavustuksen laskennallinen enimmäismäärä pohjautuu maantieteellisen alueen asukaslukuun, joten se ei tuo esille ruoka-avun alueellista tarvetta. SOSTE ehdottaa, että laskentaa täydennetään tarveperusteisella tarkastelulla.

7 § Avustuspäätös

SOSTE toteaa, että ruoka-aputoiminnan jatkuvuutta turvataan sillä, että valtionavustukset voidaan myöntää jopa kolmeksi vuodeksi kerrallaan ilman vuosittaista hakumenettelyä.

8 § Hyväksyttävät kustannukset

SOSTE ehdottaa kolmen sanan lisäystä 4-kohdan loppuun ”tai niiden hankintakulut”, koska leasing voi olla kalliimpaa kuin hankinta.

SOSTE ehdottaa lisättäväksi uuden kohdan: 7) osatoteuttajina toimivan yleishyödyllisen yhteisön henkilöstökulut. Uusi kohta on tarpeen, koska osa ruoka-aputoimintaa toteuttavista perustaa toimintansa pelkkään vapaaehtoistyöhön, mutta monien kohdalla palkatun henkilöstön panos on välttämätön ruoka-avun organisoimiseksi

9 § Kirjanpito

-

10 § Voimaatulo

-

Lisätietoja:

erityisasiantuntija Anita Hahl-Weckström, anita.hahl-weckstrom@soste.fi p. 044 770 0491